I skolen

NR 10 - DESEMBER 2010

Satser på morsmål

SIDE 4-7

Digital mobbing SIDE 8-9

Populære Arne trer av SIDE 14

Tøyen skole:

Satser på morsmål – skårer høyt

«Best blant skoler i indre by!» melder Tøyen skole om elevenes resultater i lesing og regning i 2010.

Ti prosent innvandrerelever

I landet som helhet hadde cirka ti prosent av elevene fra 6–12 år (42 916) og 9,5 prosent i alderen 13–15 år (17 961) per 1. januar 2009 innvandrerbakgrunn (innvandrere og norskfødte med utenlandskfødte foreldre). Ifølge Opplæringsloven (§ 2.8) kan minoritetsspråklige elever få særskilt norskopplæring, morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring. Cirka to tredjedeler (41 024) av elevene i grunnskolealder med innvandrerbakgrunn (60 877) mottok samme skoleår særskilt språkopplæring. Oslo er den kommunen i landet som har størst andel minoritetsspråklige. Kommunen har vedtatt at elevene skal følge ordinær læreplan med tilpasninger.

KILDE: ØSTBERGUTVALGETS RAPPORT, NOU 2010:7 «MANGFOLD OG MESTRING»

Tekst og foto: **SIDSEL VALUM**

På skolens hjemmeside kan foreldre og andre lese gladnyheten i nyhetsbrevet «Tøyenposten»: Elevenes prestasjoner i 2010 er best av skolene på indre øst i Oslo.

Innvandrerskole

Resultatene «stemmer ikke» med det faktum at 95–96 prosent av de 302 elevene ved Tøyen skole er to- eller flerspråklige. Både i landet som helhet og Oslo i særdeleshet forteller jo statistikkene en annen historie når det gjelder elever med innvandrerbakgrunn: Særlig innvandrerelever som er født i utlandet og begynner på skolen på barnetrinnet etter skolestart gjør det dårligere enn snittet, ifølge statistikkene.

Mange av elevene på Tøyen skole kommer fra familier som er nyankomne flyktninger. Majoriteten bor et sted mellom blokkene i Tøyensenteret og gatene nedover mot Grønlandsleiret – som på folkemunne gjerne kalles «Lille Pakistan».

Gjør det bra

Bare 10–15 av elevene har etnisk norsk bakgrunn, og i storefri en fredag i slutten av november er det ikke mange barn med hvit hud å se i skolegården. Det lyder heftige toner og rytmer fra skolens høyttaleranlegg – og noen av elevene har latt

Forsker: – Blendahvitt i klagesaker

I 2008 og 2009 er det ikke registrert noen klager hos Fylkesmannen i Oslo og Akershus av skolerettslig karakter som angår minoritetsspråklige elever.

– Blendahvitt, er beskrivelsen til forsker og jurist Trond Welstad. På oppdrag fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus har han gått igjennom alle klagesaker av skolerettslig karakter fra 2008 og 2009 hvor skoleledere har vært involvert. Rapporten ble levert 1. desember.

– Får minoritetsspråklige elever på lik linje med de majoritetsspråklige elevene det de skal ha i skolen? var spørsmålet han reiste under skolelederkonferansen til Skolenes landsforbund i slutten av november.

– Et veldig relevant spørsmål. Dette er noe vi har planer om å se nærmere på, sier Dag Fjæstad i Utdanningspolitiske utvalg i Skolenes landsforbund, som til daglig jobber som rådgiver ved Norsk senter for flerkulturell opplæring (Nafo) ved Høgskolen i Oslo.

GJØR DET BRA: **Elevene på Tøyen skole får gode resultater i tester på grunnleggende ferdigheter. I tillegg viser Elevundersøkelsen at de trives på skolen.**

seg rive med og danser til musikken i kuldegradene.

– Vi pleier å spille musikk i storefri på fredager, forklarer rektor Tor A. Helgesen.

Resultater fra både nasjonale prøver og kartleggingsprøver viser at elevene hans skårer omtrent midt på treet sammenlignet med snittet i Oslo, og vesentlig over naboskolene i Oslo indre Øst.

– Det betyr vel at vi har gjort noe riktig, sier Tor A. Helgesen, som begynte i rektorstillingen på Tøyen skole i 1996.

Da var det tre tospråklige lærere på skolen, hvorav to underviste i urdu og én i somali. Ingen av dem hadde godkjent pedagogisk utdanning.

Satser på morsmål

Rektor Tor A. Helgesen forteller at skolen har satset bevisst på å rekruttere lærere med utdanning fra landene de største språkgruppene tilhører.

– En med universitetsutdanning fra Pakistan eller Somalia har kunnskaper om riktig setningsoppbygning, grammatikk etc., men deres utdanning er ikke nok til å få godkjent pedagogisk kompetanse i norsk skole. Derfor har vi oppmuntret dem til å ta pedagogisk tilleggsutdanning ved universitetet eller høyskole, sier han.

I dag er halvparten av de 36 lærerne ved Tøyen skole to- eller flerspråklige lærere, og alle har godkjent pedagogisk kompetanse fra universitet eller høyskole. De har det samme ansvaret for planlegging, gjennomføring og etterarbeid innenfor undervisningen og kontakt med foreldre som de øvrige lærerne, og deltar på linje med dem i skolens utviklingsarbeid.

Mange av lærerne på Tøyen skole er medlemmer i Skolenes landsforbund.

Foreldrekontakt

– Kontakten med foreldre er utrolig viktig, og vi er stolte av skole-hjem-arbeidet. Foreldrene er fornøyde med at de kan møte lærere som de kan kommunisere med på sitt eget språk.

– Er det et problem at det bare er 10–15 etnisk norske elever på skolen?

– Absolutt ikke! Det er en ressurs både for Oslo-skolen og Tøyen skole at elevene behersker flere språk, noe byråden også har gitt uttrykk for. Det er utrolig viktig for framtidas samfunnsutvikling, sier rektor Tor A. Helgesen.

REKTOR: - Det betyr vel at vi har gjort noe riktig, sier rektor Tor A. Helgesen ved Tøyen skole om gode resultater fra nasjonale prøver og kartlegginger. Skolen har satset sterkt på morsmålundervisning.

Færre får morsmålundervisning i Oslo

Det har skjedd en markant nedgang i andel elever som får morsmålundervisning i Oslo, og flesteparten av minoritetsspråklige elever i Oslo får det ikke.

Norske politikere har uttrykt tvil om forskningens påstand om at morsmålsopplæring er gunstig for norskopplæringen. Som et kompromiss mellom tilhengere og motstandere av morsmål-undervisningen i skolen, vedtok politikerne i Oslo på 1990-tallet at morsmålsundervisningen kun kunne tilbys som et pedagogisk virkemiddel i norsk- og fagopplæringen. Statlige myndigheter fulgte etter hvert opp politikken i Oslo, og vedtaket i Oslo kommune reflekteres i dagens opplæringslov. Ordlyden i gjeldende retningslinjer innebærer at det i stor grad er opp til rektorene å avgjøre hvorvidt den enkelte skole vil tilby minoritetselever morsmålsundervisning som pedagogisk redskap.

Kilde: masteroppgaven «Integrering på norsk» av Kristin Eli Voie Eide, UiO, (2007).

Innvandrerelever i Oslo skårer dårligst

Innvandrere i Oslo oppnådde i 2008–2009 nesten to grunnskolepoeng lavere (32,7) enn i landet som helhet (34,6), mens norskfødte med innvandrerforeldre i Oslo skåret høyere (37,8 mot 38,1 i hele landet). Majoriteten av elevene i Oslo var på topp (42,3 mot 40,0 i hele landet).

Grunnskolepoeng er summen av alle karakterer elevene får på vitnemålet og et mål for samlet læringsutbytte etter fullført grunnskole.

Det er bare mindre karakterforskjeller mellom norskfødte med innvandrerforeldre og utenlandsfødte som kom til Norge før skolestart.

Innvandrerelever som starter i skolen etter skolestart på barnetrinnet får mye dårligere resultater enn snittet.

Færrest grunnskolepoeng får elever som kommer til Norge etter fylte 13 år.

Kilde: Østbergutvalgets rapport, NOU 2010:7 «Mangfold og mestring»

Tøyen skole

Barneskole med 302 elever i 1. til 7. trinn.

95-96 prosent av elevene har to- eller flerspråklig bakgrunn. Siden 1997 har Tøyen skole satset på tospråklig opplæring. Har tilpasset opplæring i og på morsmål, morsmålsundervisning og tilpasset norskopplæring. 18 to- eller flerspråklige lærere (av 36) underviser på åtte språk: berbisk, hindi, punjabi, serbisk, somali, tyrkisk, urdu og vietnamesisk. Over 80 prosent av elevene som har behov for det kan gis et tilbud om opplæring i og på morsmålet.

Skolen samarbeider med Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring (Nafo) ved Høgskolen i Oslo, og mener elevene bør få opplæring i og på morsmål og en norskopplæring som tar utgangspunkt i at elevene har norsk som et andrespråk. (I tråd med forskere som Skutnab Kangas, Cummins, Thomas og Collier.)

Lærerne samarbeider i team i aldersblandete grupper på 1.–2. trinn, 3.–4. trinn og 5.–7. trinn. Skolen mener at ved å organisere elevene på denne måten er lærerteamene stabile og har fått mer tid til å tilrettelegge den tospråklige opplæringen sammen. Bruker svensk utviklet leseutviklingskjema (LUS) til tilpasset leseopplæring.

Skolen har utarbeidet en plan for lese- og skriveopplæring med nivåbaserte målark. Har også startet opp arbeid med en nivåbasert plan for matematikkopplæringen.

På Tøyen skole har elevene i de nasjonale prøvene i 2010 ligget under middels i lesing, og godt over middels i engelsk og regning. Rektor fastslår at nær halvparten av elevene skåret på høyeste nivå i engelsk og regning.

Elevenes resultater i 2010 fra kartleggingsprøver i lesing og regning brukes som en målestokk på om skolene lykkes med en undervisning som gir læring. Tall fra Utdanningsetatens offisielle skoleportal viser at Tøyen skole i 2010 i gjennomsnitt skåret 100 poeng av maksimalt 117 i kartlegging av lesing på 2. trinn. Ved naboskolene på Oslo øst skåret til sammenlikning Vahl skole 95, Kampen skole 94, Vålerenga skole 92 og Gamlebyen skole 90. Det samme gjelder regning, der Tøyen skåret 64 poeng, Vålerenga 61 poeng, Vahl 60 poeng, Kampen. Også i kartlegging av lesing for 6. trinn skåret elevene på Tøyen skole høyt med 128 poeng av maksimalt 141 poeng. Vålerenga skole skåret mer med 130 poeng, Kampen skole like mye, 128 poeng, Vahl 115 poeng og Gamlebyen 104 poeng.

Utdanning og arbeidsmarked

I den seinere tid har det vært en rekke presseoppslag om hvorvidt ambisjonene om befolkningens utdanningsnivå står i forhold til framtidas arbeidsmarked. En av problemstillingene som det er satt søkelys på er forholdet mellom behovet for yrkes- og profesjonsrettede utdanninger kontra mer forskningsrettede studier av høyere grad. Et moment her er utviklinga i retning av at stadig flere høyskoler søker universitetsstatus. Et annet tema er spørsmålet om beregning av behovet for ufaglært arbeidskraft i framtida. Dette griper direkte inn i diskusjonen om hva som må gjøres med det store frafallet i videregående opplæring.

FOTO: BO MATHISEN

«Vi kan ikke bidra til å lose en stor del av arbeiderklassens barn inn i en posisjon der de kan konkurrere kun om de mest usikre og dårligst betalte jobbene!»

STEIN GRØTTING, LEDER I SL

Noen vil si at dersom framskrivningene av kompetansebehovene i arbeidslivet ikke bygger på et realistisk grunnlag, ja så kan vi nedtone arbeidet med å forhindre frafallet. Eventuelt kan det være fornuftig å lose en ganske stor del av ungdomskullet ut av utdanningssystemet allerede før de begynner i videregående skole. Jeg mener at vi på ingen måte kan tillate oss å tenke på denne måten. Det er ikke umulig at kompetansebehovet i et framtidig arbeidsliv kan være anslått for høyt. Men det kan likevel ikke være tvil om at en høyning av utdanningsnivået vil være en nøkkelfaktor for å høyne omstillingsevnen og muligheten til klare seg bra i et omskiftelig arbeidsliv. Dette er et klassespørsmål. Vi kan ikke bidra til å lose en stor del av arbeiderklassens barn inn i en posisjon der de kan konkurrere kun om de mest usikre og dårligst betalte jobbene!

Derfor må kampen mot frafallet være prioritet nummer en. Vi vet hva som skal til i videregående opplæring: Bedre lærertetthet, mer tid til å følge opp den enkelte elev og lærling, mer etter- og videreutdanning, opprusting av skoleverkstedene og sikring av nok læreplasser. Kortere sagt: Et innholdsmessig og organisatorisk løft som både elever og personale opplever som mer relevant og motiverende. Det er temmelig uforståelig at regjeringa ikke har levert bedre på disse områdene.

Dersom vi skal lykkes, er det også overmåte viktig å sette et skarpt søkelys på ungdomstrinnet. Kunnskapsdepartementet arbeider nå med ei stortingsmelding om trinnet. Meldinga er varslet til våren. Alt for mange mister utdanningsmotivasjonen i løpet av ungdomsskolen. Statsråden har forutsatt et ungdomstrinn som er mer praktisk innrettet. Det er bra. Vi forventer at regjeringa og Kristin leverer nå!